

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ: РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ БАТЬКІВ

Катерина Дайнеко, Наталія Івашура,
Ігор Шрамко, Марія Ясеновська
Січень 2022

Сприяти реалізації прав своїх дітей спроможні обізнані й наполегливі батьки. У публікації висвітлено нормативні стандарти щодо основних викликів для батьків викликами у сфері реалізації прав дітей із інвалідністю.

У фокусі публікації — також питання освіти та забезпечення дозвілля для дитини з інвалідністю. Адже спеціалізовані чи інклюзивні заклади освіти можуть дати дитині розширення кола спілкування, формування нових навичок та адаптаційних механізмів.

Тільки комплексний підхід до зазначених викликів активізує батьківську спільноту й допоможе кооперації на місцевому та державному рівнях задля реалізації прав дітей з інвалідністю.

ГРОМАДСЬКА
АЛЬТЕРНАТИВА

FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG

ЗМІСТ

ВСТУП	2
I. ДОСТУП ДО ОСВІТИ	4
1. Що таке інклюзивно-ресурсний центр і для чого він потрібен	4
2. Як влаштувати дитину з інвалідністю або дитину з особливими освітніми потребами до дитячого садка	6
3. Як дитині з інвалідністю або дитин з особливими освітніми потребами вступити до інклюзивного класу у загальноосвітній школі	8
4. Навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та у вищих навчальних закладах	9
II. ДОСТУП ДО ЗАСОБІВ РЕАБІЛІТАЦІЇ	11
1. Як отримати засоби реабілітації для дитини з інвалідністю	11
2. Перелік технічних та інших засобів реабілітації, якими забезпечуються діти з інвалідністю	12
III. ДОСТУП ДО РОБОТИ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ...	17
IV. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОСТІ ГРОМАДСЬКОГО ПРОСТОРУ	19
ДОДАТКИ	21
1. Перелік основних нормативно-правових актів	21
2. Зразки типових документів	22
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОРГАНІЗАТОРІВ	30

ВСТУП

Пропонуємо до вашої уваги посібник «Захист прав дітей та молоді з інвалідністю: рекомендації для батьків», який підготувала команда експертів та експерток Харківської обласної фундації «Громадська альтернатива» в рамках фестивалю «ІнклюзіОН-Пазл 2021», організованого у співпраці з представництвом Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні.

Ідея створення посібника народилася під час однієї з подій Мандрівного фестивалю «DocuDays» у 2020 році: мами дітей з інвалідністю та небайдужі активістки разом переглянули документальний фільм норвезької режисерки Елізабет Аспел «Карла і Нордал» та обговорили виклики й бар'єри, що постають перед українськими сім'ями, які виховують таких дітей. Жінки говорили, що картинка дуже схожа на їхнє життя, але своє не всі наважуються показати. Наголошували й на потребі виходити з тіні. Одна з мам розповіла, що веде відеоблог – це її спосіб висловитися. Але інші учасниці зазначили, що для відкритого визнання наявних проблем потрібна сміливість.

Необхідність бути видимими пов'язана із реалізацією прав як дітей, так і їхніх батьків. Варто бути помітними, перебувати у міському просторі, нагадувати про себе та про потреби дітей посадовцям. Але прагнення оприятити себе часто розбивається об банальну фізичну недоступність будівель: візок не вміщується у ліфт, немає можливості їздити на таксі, відсутня й інфраструктура дозвілля для таких дітей та молодих людей.

Усі присутні мами були однакові: важливо думати про майбутнє. На жаль, наразі держава та місцева влада не дбають про забезпечення доступності памперсів, бракує програм самостійного та спільного проживання, підготовки до дорослого життя, соціального супроводу, спільних просторів для спілкування різних дітей, підлітків та молоді.

Саме тоді стало зрозуміло, що досягати цілей та сприяти реалізації прав своїх дітей спроможні батьки, озброєні знаннями й достатньо наполегливі. І саме на бракові знань та практичних навичок здійснення адвокації прав своїх дітей наголошували учасниці заходу.

Це й спонукало нас до укладання посібника, де було б викладено основні нормативні стандарти, пов'язані з найрозповсюдженішими та найскладнішими для батьків викликами у сфері реалізації прав дитини з інвалідністю.

Ми вирішили зосередитися на питаннях освіти, можливостях працевлаштування, інструментах забезпечення дозвілля для дитини з інвалідністю, а також доступі до засобів реабілітації. Розглянули гарантії чинного законодавства й можливості, доступні для родин дітей з інвалідністю. Також у додатках наведено посилання на організації та установи, що надають сприяння або необхідні послуги.

Цей збірник – лише перший крок на шляху до активізації батьківської спільноти. Під час цьогорічного «ІнклюзіОН-Пазл 2021» ми започаткували заходи зі згуртування батьків, організації спільноти, запровадження системної взаємодопомоги та підтримки. Сподіваємося, що всі ці дії у комплексі сприятимуть активізації батьківської спільноти й стануть ефективним важелем впливу на місцеву та державну владу й створення умов для реалізації прав дітей з інвалідністю.

I. ДОСТУП ДО ОСВІТИ

1. ЩО ТАКЕ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИЙ ЦЕНТР І ДЛЯ ЧОГО ВІН ПОТРІБЕН

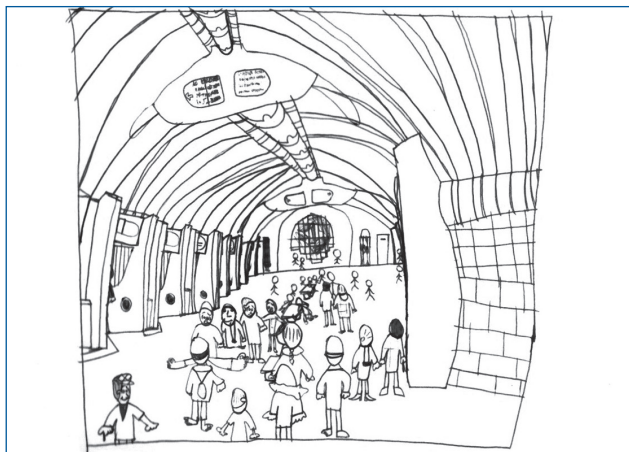
Інклюзивно-ресурсний центр (ІРЦ) – це установа, створена з метою реалізації права дітей та молоді з особливими освітніми потребами на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, зокрема у закладах професійної (професійно-технічної) освіти та інших навчальних закладах.

ІРЦ – перші сервісні організації, покликані якомога раніше виявити в дитини особливі освітні потреби й надати їй фахову і компетентну допомогу.

До інклюзивно-ресурсних центрів можуть звертатися батьки дітей будь-якого віку (від народження), а також молоді люди віком від 18 років, якщо в них виникають особливі освітні потреби, незалежно від наявності в дитини / молодшої людини інвалідності чи встановленого діагнозу.

Основні завдання інклюзивно-ресурсного центру:

- проведення комплексного оцінювання, зокрема повторного, та здійснення системного кваліфікованого супроводу осіб у разі встановлення у них особливих освітніх потреб;
- надання закладам освіти рекомендацій щодо розробки індивідуальної програми розвитку особи;

Михайло Івашура. «Аутизм. Харків. Метро»

- консультування батьків, інших законних представників особи з особливими освітніми потребами щодо особливостей її розвитку;
- забезпечення участі педагогічних працівників інклюзивно-ресурсного центру в:
 - діяльності команди психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами;
 - семінарах, тренінгах, майстер-класах для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, обміну досвідом тощо;
- залучення (за необхідності) педагогічних працівників інклюзивно-ресурсного центру до засідань психолого-педагогічного консилиуму у спеціальних закладах загальної середньої освіти;
- надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових та інших послуг дітям з особливими освітніми потребами: дітям раннього та дошкільного віку, які не відвідують заклади дошкільної освіти; дітям, які здобувають освіту у формі педагогічного патронажу;
- визначення потреби в асистенті для учня та / або супроводі дитини з особливими освітніми потребами в інклюзивному класі (групі);
- визначення рівня підтримки особи з особливими освітніми потребами в закладі освіти;
- надання батькам, іншим законним представниками осіб з особливими освітніми потребами консультативної, психологічної допомоги, сприяння формуванню в них позитивної мотивації щодо розвитку таких дітей та підвищення їхньої обізнаності щодо організації навчання й виховання осіб з особливими освітніми потребами;
- інформування громади щодо діяльності інклюзивно-ресурсного центру та взаємодія з місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, закладами освіти, закладами охорони здоров'я, закладами (установами) соціального захисту населення, службами у справах дітей, громадськими організаціями тощо.

Одна з основних складових діяльності ІРЦ – здійснення комплексного оцінювання з метою визначення особливих освітніх потреб дитини. Відповідне

оцінювання здійснюється фахівцями центру індивідуально за такими напрямками:

- оцінювання фізичного розвитку особи;
- оцінювання мовленнєвого розвитку особи;
- оцінювання когнітивної сфери особи;
- оцінювання емоційно-вольової сфери особи;
- оцінювання освітньої діяльності особи.

Комплексне оцінювання – збір та інтерпретація інформації про особливості розвитку особи з метою визначення її особливих освітніх потреб та освітніх труднощів, розробка рекомендацій щодо її індивідуальної освітньої траєкторії, модифікації чи адаптації освітньої програми (навчальних предметів), організації освітнього середовища, особливостей надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг.

Висновок про комплексне оцінювання складається за результатами засідання.

Оцінювання має бути проведено протягом місяця з моменту письмового звернення батьків до ІРЦ. Здійснювати його можуть як у школі, де навчається дитина, так і за місцем її проживання. Батьки дитини чи її офіційні представники мають право бути присутніми під час проведення оцінювання. ІРЦ має надати висновок упродовж 10 днів.

Комплексне оцінювання, зокрема повторне, здійснюється на підставі звернення таких заявників:

- батьків (одного з батьків) або інших законних представників особи з особливими освітніми потребами (звернення (заява) подається письмово або онлайн через АС «ІРЦ» – <https://ircenter.gov.ua/>);
- особи з особливими освітніми потребами, яка досягла 14 років (за погодженням із батьками, іншими законними представниками);
- органів опіки та піклування (для дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, – у разі непризначення законного представника у встановленому законодавством порядку);
- повнолітньої особи.

Усі письмові звернення (заяви) до інклюзивно-ресурсного центру щодо проведення комплексного оцінювання невідкладно фіксуються в АС «ІРЦ» (<https://ircenter.gov.ua/>). Кожне наступне звернення до інклюзивно-ресурсного центру щодо комплексного оцінювання тієї самої дитини фіксується як повторне (зразок заяви – у Додатку «Зразки типових документів»).

Перед проведенням комплексного оцінювання керівник (директор) інклюзивно-ресурсного центру або уповноважені ним працівники здійснюють первинний прийом заявників, визначають час, місце та дату оцінювання.

Перелік документів:

- документи, що посвідчують особу батьків (одного з батьків) або законних представників;
- свідоцтво про народження дитини;
- інші документи, що посвідчують особу, яку комплексно оцінюватимуть;
- індивідуальна програма реабілітації дитини з інвалідністю (у разі інвалідності);
- форма первинної облікової документації №112/0 «Історія розвитку дитини», затверджена МОЗ, у разі потреби – довідка від психіатра;
- психолого-педагогічна характеристика дитини із зазначенням динаміки та якості засвоєння знань під час навчання, підготовлена відповідним педагогічним працівником та затверджена керівником відповідного закладу освіти;
- попередні висновки та рекомендації щодо проведення комплексного оцінювання;
- висновок відповідних фахівців щодо результатів надання психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг із зазначенням динаміки розвитку дитини згідно з індивідуальною програмою розвитку.

Якщо особа з особливими освітніми потребами здобуває загальну середню освіту, до заяви можуть додаватися:

- зошити з рідної мови, математики, результати перевірки навчальних досягнень, малюнки;
- документи щодо додаткових обстежень особи;
- копія протоколу засідання команди психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами із зазначенням необхідності продовження тривалості здобуття освіти.

Інклюзивно-ресурсні центри можуть проводити комплексне оцінювання, зокрема повторне, за місцем навчання та / або проживання (перебування) дитини. Графік оцінювання обов'язково погоджується з керівником відповідного закладу освіти, закладу охорони здоров'я та батьками (одним із батьків) або законними представниками дитини за два тижні до початку його проведення.

Комплексне оцінювання за місцем проживання (перебування) здійснюють для таких категорій осіб:

- осіб, які мають освітні труднощі важкого та найтяжчого ступеня прояву;
- осіб з інвалідністю, які відповідно до індивідуальної програми реабілітації потребують індивідуального догляду та супроводу;
- осіб, які перебувають на довготривалому лікуванні та / або реабілітації у закладах охорони здоров'я.

Наголошуємо, що до компетенції ІРЦ належить лише визначення особливих освітніх потреб дитини; групу інвалідності ІРЦ не встановлює.

Групу інвалідності особі можуть присвоїти лише після проходження медико-соціальної експертизи виключно у медико-соціальній експертній комісії (МСЕК). Висновки МСЕК можуть бути оскаржені або у комісії вищого рівня, або в суді.

2. ЯК ВЛАШТУВАТИ ДИТИНУ З ІНВАЛІДНІСТЮ АБО ДИТИНУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ДО ДИТЯЧОГО САДКА

Коли родина дізнається про наявність у дитини певних особливостей у розвитку або навіть інвалідності, у батьків, крім турботи про здоров'я, постає ще одне питання: «А чи візьмуть мою дитину до дитячого садочка?».

Іноді прийняття нового стану речей важке й тривале і батьки воліють не віддавати дитину до дитячого колективу («бо будуть ображати»); мати може відчувати нав'язану оточуючими провину («я вийшла рано на роботу / я народила другу дитину / я приділяла мало уваги») і не віддавати дитину в садочок, щоб «виправити помилки».

На цьому етапі дуже важливо отримати кваліфіковану допомогу лікарів, щоб з'ясувати питання щодо здоров'я дитини й вибудувати разом із фахівцями спеціальної освіти (дефектологом / корекційним педагогом, логопедом тощо) корекційно-розвиткову програму, зокрема й визначити шляхи адаптації дитини до дитячого колективу.

Розширення кола спілкування, формування нових навичок та адаптаційних механізмів, опанування комунікативних навичок – ці та інші можливості дитині дає дитячий садок, спеціалізований чи інклюзивний. Який саме дитячий садочок обрати для дитини – вирішують батьки.

Садочки обох типів мають надавати дитині з інвалідністю / з особливими освітніми потребами послуги корекційно-розвиткового характеру (індивідуальні заняття з таким фахівцями, як дефектолог / корекційний педагог, логопед, реабілітолог, психолог, залежно від особливих освітніх потреб дитини).

Визначитися з дитячим садком батькам допомагає державна структура – інклюзивно-ресурсний центр, функції якого описані у попередньому розділі. Нижче можна ознайомитися з правилами прийняття дитини з інвалідністю або з особливими освітніми потребами до дитячого садка та переліком необхідних документів.

До обраного дитячого садка батьки або особи, що їх замінюють, мають подати такі документи:

- особисту заяву;
- медичну довідку про стан здоров'я дитини з висновком лікаря, що дитина може відвідувати заклад дошкільної освіти;
- свідоцтво про народження.

Для зарахування дитини до спеціального закладу дошкільної освіти (групи), а також для зарахування дитини з особливими освітніми потребами до інклюзивної групи необхідно додатково надати:

- копію свідоцтва про народження дитини;
- медична довідка, видану відповідно до статті 15 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб», з висновком, що дитина може відвідувати заклад дошкільної освіти;
- висновок інклюзивно-ресурсного центру;
- копію медичного висновку про дитину з інвалідністю віком до 18 років, виданого лікарсько-консультативною комісією закладу охорони здоров'я, чи копію посвідчення особи, яка отримує державну соціальну допомогу відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю» (за наявності);
- індивідуальну програму реабілітації для дітей з інвалідністю (за наявності).

Для зарахування дитини до санаторного закладу дошкільної освіти (групи) необхідно додатково надати:

- довідку територіального лікувально-профілактичного закладу чи тубдиспансеру;
- направлення місцевого органа управління освітою.

Для зарахування дитини, батьки якої відмовляються від щеплень, необхідно надати медичну довідку встановленого зразка з висновком лікарсько-консультативної комісії, що дитина може відвідувати заклад дошкільної освіти.

Лікарсько-консультативна комісія ухвалює рішення згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України від 29.11.2002 р. №434 та затвердженого цим наказом примірного «Положення про підготовку дітей на педіатричній дільниці до відвідування дошкільного та шкільного загальноосвітнього навчального закладу».

Зарахування до дитячого садка здійснюється впродовж року за наявності повного пакета документів.

Нині запис до черги до дитячого садка полегшився, адже в Україні діє електронна черга. Щоб приєднатися до неї, батькам необхідно:

- 1) зареєструватись на сайті, створеному місцевим органом управління освітою: <https://reg.isuo.org/preschools/>;
- 2) обрати дошкільний заклад;
- 3) у заявці на чергу вказати: ім'я та прізвище дитини, дату народження, серію та номер свідоцтва про народження, контактний телефон одного з батьків, бажаний дитячий садок – і натиснути «Подати заявку»;
- 4) перевірити, чи заявку зареєстровано (якщо реєстрація успішна – встановлюється статус «Зареєстровано в черзі»);

- 5) відстежувати статус заявки: якщо є вільні місця, статус реєстрації зміниться на «Є можливість зарахування» (повідомлення про це надійде на електронну адресу), батькам буде запропоновано місце в обраному садочку;
- 6) подати необхідні документи для вступу в термін, встановлений місцевими органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування. В іншому разі черга автоматично скасовується.

За низки обставин адміністрація дитсадка має право відрахувати дитину.

У адміністрації з'являється таке право, якщо:

- батьки або особи, що їх замінюють, самі хочуть забрати дитину із закладу;
- дитина більше не може відвідувати заклад дошкільної освіти певного типу через стан здоров'я, що підтверджено медичним висновком. Цей висновок водночас має містити рекомендації щодо типу дошкільного закладу, у якому доцільне подальше перебування дитини;
- батьки або особи, що їх замінюють, без поважних причин два місяці не оплачують харчування дитини.

У разі виникнення підстав для відрахування адміністрація дитячого садка зобов'язана повідомити батьків або осіб, які їх замінюють, письмово із зазначенням причин не менш як за 10 календарних днів до відрахування.

Якщо на будь-якому етапі батьки стикаються з відмовою у зарахуванні до дошкільного закладу, яку вважають неправомірною та необґрунтованою, то повинні отримати відмову у письмовій формі, щоб мати можливість її оскаржити. Для цього слід звернутися до дитячого садка з письмовою заявою, в якій, зокрема, зазначити, що відповідно до ч. 1 ст. 20 ЗУ «Про звернення громадян» звернення розглядаються і вирішуються у термін не більш ніж одного місяця від дня їх надходження, а ті, які не потребують додаткового вивчення, – невідкладно, але не пізніше ніж за п'ятнадцять днів від дня їх отримання.

3. ЯК ДИТИНІ З ІНВАЛІДНІСТЮ АБО ДИТИНІ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ ВСТУПИТИ ДО ІНКЛЮЗИВНОГО КЛАСУ У ЗАГАЛЬНООСВІТНІЙ ШКОЛІ

Дитина з інвалідністю / з особливими освітніми потребами дорослішає – і на певному етапі батьки замислюються про її подальше навчання у школі. На жаль, сподівання щодо перебування в дитячому садку можуть не виправдатися, тож родина турбуватиметься: «А що ж буде далі, у школі?»

Уже не перший рік у школах розвивається якісна інклюзивна освіта. В Україні інклюзивне навчання організовано у майже 43% шкіл, працює понад 18 тисяч інклюзивних класів, отже, чимало педагогів уже пройшли курси підвищення кваліфікації з питань інклюзивного навчання та опанували навички адаптації навчального матеріалу для учнів із особливими освітніми потребами.

Якщо родина після певного періоду перебування дитини в закладі освіти не бачить досягнень, дитина не отримує певних передбачених послуг – не варто зволікати й втрачати дорогоцінний час: батькам потрібно звернутися до керівника закладу, а за браком реакції з його боку – до відповідного органу управління освітою.

І найголовніше: батькам не слід забувати, що вони є основними експертами щодо своєї дитини та повноправними учасниками розробки індивідуальної програми розвитку починаючи з 5 класу, й обов'язково проводити профорієнтаційну діяльність.

Нижче наводимо алгоритм дій для вступу до школи та створення інклюзивного класу.

Коли дитина переходить із закладу дошкільної до закладу загальної середньої освіти, необхідно знову відвідати інклюзивно-ресурсний центр. Висновок ІРЦ про комплексне оцінювання має рекомендаційний характер, тож батьки дитини мають право обирати заклад освіти, форму здобуття освіти, і це може бути не тільки інклюзивне навчання.

Батьки мають звернутися до інклюзивно-ресурсного центру за місцем проживання. Фахівці ІРЦ проведуть комплексне психологічно-педагогічне оцінювання дитини.

Висновок про комплексне оцінювання батьки подають до навчального закладу разом із заявою про зарахування. Заява про зарахування дитини до першого класу закладу освіти, за яким закріплена територія обслуговування, на якій проживає ця дитина, подається до відповідного закладу одним із батьків дитини або особами, що їх замінюють, особисто до 31 травня (зразок заяви – у Додатку «Зразки типових документів»).

Крім висновку про комплексне оцінювання, до заяви про зарахування дитини до школи додаються:

- 1) копія свідоцтва про народження дитини або документа, що посвідчує особу здобувача освіти (під час подання копії надається оригінал відповідного документа);

- 2) оригінал або копія медичної довідки за формою первинної облікової документації №086-1/о «Довідка учня загальноосвітнього навчального закладу про результати обов'язкового медичного профілактичного огляду», затвердженою наказом Міністерства охорони здоров'я України від 16 серпня 2010 року №682, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10 вересня 2010 року за №794/18089;
- 3) оригінал або копія відповідного документа про освіту (за наявності).

Школа зобов'язана створити інклюзивний клас, якщо батьки подали висновок про комплексне оцінювання дитини.

Наказом директора у закладі освіти відповідно до Наказу МОН №609 від 08.06.2018 року створюється команда психолого-педагогічного супроводу, до якої входять: директор закладу чи його заступник, учителі, асистент учителя, практичний психолог, батьки, асистент дитини та всі інші особи, залучені до навчального процесу. Команда супроводу разом з батьками чи законними представниками складає індивідуальну програму розвитку (ІПР) дитини.

Батьки в обов'язковому порядку мають ознайомитися з кінцевим варіантом ІПР та підписати її.

В інклюзивному класі необхідно створити умови для навчання дитини з особливими освітніми потребами відповідно до індивідуальної програми розвитку з урахуванням потреб і можливостей учня / учениці.

До роботи інклюзивного класу долучають асистента вчителя. Ця людина не є особистим педагогом дитини, а допомагає вчителю здійснювати освітній процес.

Якщо фахівці інклюзивно-ресурсного центру у висновку зазначили, що дитина потребує додаткової підтримки, то вона має право на асистента дитини. Роль такого асистента можуть виконувати батьки, уповноважені ними особи чи соціальні працівники.

4. НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВИТИ ТА У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Майбутня самореалізація, рівень самостійності та рівень життя молоді з інвалідністю / з особливими освітніми потребами значною мірою залежать від попередньої підготовчої роботи як родини, так і педагогів закладу освіти.

Компетенції, необхідні для самостійного життя та здобуття професії, формуються в осіб з особливими освітніми потребами з урахуванням індивідуальних

особливостей, і не варто відкладати це на останній рік навчання в школі.

Вибір навчального закладу, професії для молоді людини з інвалідністю може залежати від багатьох чинників, які варто оцінювати з урахуванням думки фахівців інклюзивно-ресурсного центру.

Так, станом на сьогодні, оцінюючи доступність закладів освіти для випускників із інвалідністю в Харкові, доводиться констатувати, що кількість закладів, готових до організації якісної інклюзивної освіти для здобувачів, мізерна.

На шляху до здобуття спеціальності і батькам, і особі з інвалідністю / з особливими освітніми потребами в кожному окремому випадку необхідно ознайомлюватися з наявними обмеженнями щодо вибору професії.

Обираючи заклад, слід з'ясувати правила прийому та попередньо визначити, які знадобляться адаптації та модифікації програми навчання, середовища і як можна буде здійснювати супровід.

Першим кроком до вступу є складання зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) та іспитів. Особа з особливими освітніми потребами може вимагати необхідних для неї умов та навіть бути звільненою від ЗНО або складати натомість іспити.

Існує низка правил щодо забезпечення умов для дитини з особливими освітніми потребами під час проведення ЗНО:

- для отримання необхідних умов особа з інвалідністю має надати відповідний медичний висновок під час реєстрації на сайті Українського центру оцінювання якості освіти чи надіслати його до відповідного регіонального центру оцінювання якості освіти. Медичний висновок слід надати разом із іншими реєстраційними документами, а під час формування реєстраційної картки вказати на необхідність створення особливих умов, зазначити номер і дату виданої закладом охорони здоров'я форми №086-З/о;
- для забезпечення учасника тестовим зошитом із завданнями, надрукованими шрифтом Брайля, необхідно під час реєстрації або подання документів до відповідного регіонального центру оцінювання якості освіти вказати на необхідність створення особливих умов, зазначити номер і дату виданої закладом охорони здоров'я форми №086-З/о.

Від ЗНО можуть бути звільнені особи з особливими освітніми потребами, які:

- мають захворювання чи патологічний стан, зазначені у Переліку захворювань та патологічних станів, що можуть бути перешкодою для проходження зовнішнього незалежного оцінювання;
- за рішенням регламентної комісії при регіональному центрі оцінювання якості освіти отримали відмову в реєстрації для участі в зовнішньому незалежному оцінюванні через неможливість створення особливих (спеціальних) умов.

Для здобуття вищої освіти вступні випробування у формі іспитів замість ЗНО, ЄВІ та ЄФВВ можуть скласти особи з особливими освітніми потребами:

- яким за рішенням регламентної комісії при регіональному центрі оцінювання якості освіти відмовлено в реєстрації для участі в зовнішньому незалежному оцінюванні через неможливість створення особливих (спеціальних) умов;
- які не брали участі в основній та додатковій сесіях зовнішнього незалежного оцінювання з певних навчальних предметів через наявність захворювання або патологічного стану, зазначених у Переліку захворювань та патологічних станів, що можуть бути перешкодою для проходження зовнішнього незалежного оцінювання;
- які не можуть взяти участі в єдиному вступному іспиті та / або єдиному фаховому вступному випробуванні через наявність у них захворювань, зазначених у Переліку захворювань та патологічних станів, що можуть бути перешкодою для проходження зовнішнього незалежного оцінювання;
- які для складання єдиного вступного іспиту або єдиного фахового вступного випробування потре-

бують створення інших особливих умов, ніж зазначені у Переліку особливих (спеціальних) умов, що створюються для осіб із особливими освітніми потребами в пунктах проведення зовнішнього незалежного оцінювання.

Важливо перевіряти ці правила щороку, бо вони можуть змінюватися.

Інформація про захворювання чи патологічний стан, що можуть бути перешкодою для проходження зовнішнього незалежного оцінювання, єдиного вступного або фахового іспиту, наводиться в одному з нижчезазначених документів:

- листок непрацездатності;
- індивідуальна програма реабілітації дитини з інвалідністю (вікова категорія від 0 до 18 років);
- індивідуальна програма реабілітації особи з інвалідністю (вікова категорія від 18 років і старше);
- довідка про хворобу згідно з переліком (Форма №086-З/о). «Медичний висновок про створення особливих (спеціальних) умов для проходження зовнішнього незалежного оцінювання» оформлюється згідно з рішенням лікарсько-консультативної комісії закладу охорони здоров'я (ЛКК) або медичної комісії з питань створення особливих (спеціальних) умов для проходження зовнішнього незалежного оцінювання.

Після проходження вступного конкурсу до закладу професійної (професійно-технічної) освіти або закладу вищої освіти здобувач із особливими освітніми потребами або один із його батьків (чи інший законний представник) звертаються до керівника закладу з письмовою заявою про створення інклюзивної групи.

Заява складається у довільній формі, за наявності до неї додаються:

- висновок про комплексне психолого-педагогічне оцінювання розвитку особи, складений інклюзивно-ресурсним центром;
- індивідуальна програма реабілітації особи з інвалідністю;
- інші документи, що підтверджують наявність в особи особливих освітніх потреб.

Утворення та припинення функціонування інклюзивної групи в закладі професійної (професійно-технічної) освіти або закладі вищої освіти здійснюється згідно з наказом керівника відповідного освітнього закладу.

Гранична чисельність здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в одній групі визначається з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких здобувачів освіти, спеціальності, пристосованості аудиторій тощо.

II. ДОСТУП ДО ЗАСОБІВ РЕАБІЛІТАЦІЇ

1. ЯК ОТРИМАТИ ЗАСОБИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЛЯ ДИТИНИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Якщо в родині зростає дитина з інвалідністю, це не означає, що батьки автоматично стають експертами з усіх питань щодо її виховання, навчання та реабілітації. Наразі дітям із інвалідністю надається дуже широкий спектр послуг з реабілітації. З 2019 року запроваджено новий механізм забезпечення засобами реабілітації дітей з інвалідністю за принципом «гроші ходять за людиною», що дає змогу забезпечити адресність та підвищує якість надання реабілітаційних послуг.

Для розширення можливостей дитини у цій царині батькам варто ознайомитися з Порядком надання окремим категоріям осіб послуг із комплексної реабілітації / абілітації, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України.

Крім того, для успішного розвитку дитині потрібні щасливі батьки. Вони можуть звертатися не лише до різноманітних груп підтримки, але й по психологічну допомогу – до фахівців ІРЦ, а також скористатися соціальною послугою тимчасового відпочинку для батьків, що підтримується Міністерством соціальної політики.

До технічних та інших засобів реабілітації, якими забезпечуються особи з інвалідністю, діти з інвалідністю та інші окремі категорії населення, належать:

- протезно-ортопедичні вироби, зокрема ортопедичне взуття;
- спеціальні засоби для самообслуговування та догляду;
- засоби для пересування;
- допоміжні засоби для забезпечення особистої рухомості, переміщення та підйому;
- меблі та оснащення;
- спеціальні засоби для орієнтування, спілкування та обміну інформацією.

Діти з інвалідністю забезпечуються відповідними технічними та іншими засобами реабілітації, отримують за бажанням компенсацію за самостійно

придбані технічні та інші засоби реабілітації в порядку черги згідно з індивідуальною програмою реабілітації.

Для отримання технічних та інших засобів реабілітації або компенсації дитина з інвалідністю або її законні представники подають до структурного підрозділу з питань соціального захисту населення або до ЦНАПу заяву про забезпечення засобом реабілітації (виплату компенсації) за шаблоном, затвердженим Мінсоцполітики, у паперовій формі, або через електронний кабінет особи з інвалідністю, дитини з інвалідністю, іншої особи (далі – електронний кабінет особи), або через Єдиний державний вебпортал електронних послуг (зразок заяв у Додатку).

До заяви додаються такі документи:

- паспорт громадянина України (чи інший документ, що посвідчує особу) або свідоцтво про народження (для дітей віком до 14 років);
- реєстраційний номер облікової картки платника податків
- висновок ЛКК про встановлення інвалідності – у разі, якщо особа вперше звертається щодо забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації або виплати компенсації, або у разі, якщо змінюється група і причина інвалідності;
- індивідуальна програма, що містить показання для забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації;
- копія одного з передбачених Податковим кодексом України документів з даними про реєстраційний номер облікової картки платника податків або паспорт громадянина України (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідному контролюючому органу й мають відмітку в паспорті);
- оригінал довідки з місця навчання дитини з інвалідністю, іншої особи – для забезпечення протезами верхніх та нижніх кінцівок, ортопедичним взуттям, активними кріслами колісними.

2. ПЕРЕЛІК ТЕХНІЧНИХ ТА ІНШИХ ЗАСОБІВ РЕАБІЛІТАЦІЇ, ЯКИМИ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬСЯ ДІТИ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Підклас, вид виробу	Строк, на який видається виріб, років/місяців; вікова категорія	Кількість, одиниць (для взуття – пар)	Можливість отримання грошової компенсації
ПРОТЕЗНО-ОРТОПЕДИЧНІ ВИРОБИ			
Система ортезів на хребет			
ортези на крижово-клубовий відділ хребта (бандажі грижові)	1 рік – вік понад 18 років	1	+
ортези на попереково-крижовий відділ хребта (бандажі, пояси)	1 рік – вік понад 18 років; 6 місяців – вік до 18 років	1	+
ортези на грудний, поперековий, крижовий відділи хребта (корсети)	3 роки – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	
ортези на шийний відділ хребта (головотримачі)	1 рік	1	+
ортези на шийний, грудний відділи хребта (коректори постави, реклінатори, корсети)	1 рік – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	+
ортези на шийний, грудний, поперековий, крижовий відділи хребта (корсети)	3 роки – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	
ортези для сидіння	2 роки – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	
Система ортезів на верхні кінцівки			
ортези на пальці	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	
ортези на кисть	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	
ортези на зап'ясток – кисть	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	+
ортези на зап'ясток – кисть – пальці	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	
ортези на лікоть	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	+
ортези на лікоть – зап'ясток – кисть	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	
ортези на передпліччя	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	
ортези на плече	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	
ортези на плече – лікоть	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	
ортези на плече – лікоть – зап'ясток – кисть	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 1 рік – вік до 18 років	1	
у тому числі компресійний рукав	1 рік	1	
Система ортезів на нижні кінцівки			
ортези на гомілковостопний суглоб – стопу	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 6 місяців – вік до 7 років; 1 рік – вік від 7 до 18 років	1	

Підклас, вид виробу	Строк, на який видається виріб, років/місяців; вікова категорія	Кількість, одиниць (для взуття – пар)	Можливість отримання грошової компенсації
ортези на колінний суглоб	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 6 місяців – вік до 7 років; 1 рік – вік від 7 до 18 років	1	+
ортези на колінний, гомілковостопний суглоб – стопу	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 6 місяців – вік до 7 років; 1 рік – вік від 7 до 18 років	1	
ортези на гомілку безшарнірні	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 6 місяців – вік до 7 років; 1 рік – вік від 7 до 18 років	1	
ортези на тазостегновий суглоб	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 6 місяців – вік до 7 років; 1 рік – вік від 7 до 18 років	1	
ортези на тазостегновий, колінний суглоб	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 6 місяців – вік до 7 років; 1 рік – вік від 7 до 18 років	1	
ортези на стегно безшарнірні	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 6 місяців – вік до 7 років; 1 рік – вік від 7 до 18 років	1	
ортези на тазостегновий, колінний, гомілковостопний суглоб – стопу	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 6 місяців – вік до 7 років; 1 рік – вік від 7 до 18 років	1	
ортези на грудний, поперековий відділи хребта, тазостегновий, колінний, гомілковостопний суглоб — стопу	2 роки 6 місяців – вік понад 18 років; 6 місяців – вік до 7 років; 1 рік – вік від 7 до 18 років	1	
Система протезів верхніх кінцівок	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років		
протези після ампутації на різних рівнях кисті	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років	1	
протези після вичленення в променевозап'ястному суглобі	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років	1	
протези передпліччя	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років	1	
протези після вичленення в ліктьовому суглобі	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років	1	
протези плеча	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років	1	
протези після вичленення в плечовому суглобі	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років	1	
протези після міжлопатково-грудної ампутації	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років	1	

Підклас, вид виробу	Строк, на який видається виріб, років/місяців; вікова категорія	Кількість, одиниць (для взуття – пар)	Можливість отримання грошової компенсації
Система протезів нижніх кінцівок			
протези стопи (протези після ампутації в різних частинах стопи)	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років	1	
протези після вичленення в гомілковостопному суглобі	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років	1	
протези гомілки (протези після ампутації нижче колінного суглоба)	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років	1	
протези після вичленення в колінному суглобі	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років	1	
протези стегна (протези після ампутації вище колінного суглоба)	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років	1	
протези після вичленення в тазостегновому суглобі	3 роки – вік понад 18 років; 2 роки – вік від 7 до 18 років; 1 рік – вік до 7 років	1	
Протези молочної залози		1	
ліфи для кріплення протезів молочної залози, в тому числі спеціальні ліфи для занять фізичною культурою і плаванням (купальник)	1 рік 6 місяців	3	
протези молочної залози післяопераційні (видаються кожного разу після операції)	1 рік 6 місяців	1	
Ортопедичне взуття (К4, К5, К6, К7, К8, К9, К10, К13, К14, К15, К16, К17, К18)	1–2 роки – вік понад 18 років; 6 місяців – вік до 7 років; 8 місяців – вік від 7 до 18 років	1-2	
СПЕЦІАЛЬНІ ЗАСОБИ ДЛЯ САМООБСЛУГОВУВАННЯ ТА ДОГЛЯДУ			
Допоміжні засоби для особистого догляду та захисту			
засоби для захисту кистей рук (рукавиці)	2 роки	1	
засоби для захисту області колінного суглоба або нижньої кінцівки (наколінники)	1 рік	1	
засоби для захисту тулуба або всього тіла:			
• подушки абдукційні, косинки, обтуратори, суспензорії	1 рік	1	
• вкладиші із силіконової або гелевої композиції для кукс верхніх та нижніх кінцівок	1 рік	2	
• подушки протипролежневі	2 роки	1	
комплект чохлів для кукси верхньої кінцівки	1 рік	1	
комплект чохлів для кукси нижньої кінцівки	1 рік	1	

Підклас, вид виробу	Строк, на який видається виріб, років/місяців; вікова категорія	Кількість, одиниць (для взуття – пар)	Можливість отримання грошової компенсації
Допоміжні засоби для особистої гігієни			
крісла-стілці (на колесах і без них)	3 роки – вік до 18 років; 4 роки – вік понад 18 років	1	
туалетні опори для рук та туалетні опори для спини	4 роки	1	
сидіння-вставки для унітазу	4 роки	1	
сидіння для ванни, сидіння для душу, табурети та стільці для душу, підставки для ванни	4 роки	1	
ДОПОМІЖНІ ЗАСОБИ ДЛЯ ОСОБИСТОЇ РУХОМОСТІ, ПЕРЕМІЩЕННЯ ТА ПІДЙОМУ			
Засоби для ходіння, керовані однією рукою			
палиці (в тому числі палиці тактильні)	3 роки	1	+
палиці з трьома або більше ніжками	3 роки	1	+
милиці ліктьові	4 роки	2	+
милиці з опорою на передпліччя	4 роки	2	+
милиці пахвові	4 роки	2	+
Засоби для ходіння, керовані обома руками			
ходунки-рамки	4 роки	1	
ходунки на колесах	4 роки – вік до 18 років; 4 або 6 років – вік понад 18 років	1	
ходунки-стілці	4 роки	1	
ходунки-столи	4 роки	1	
Допоміжні засоби для переміщення або переносу			
кошики (стілці) для перенесення	10 років	1	
ЗАСОБИ ДЛЯ ПЕРЕСУВАННЯ			
Крісла колісні			
крісла-каталки	4 роки	1	
низькоактивні крісла колісні	4 роки	1	
середньоактивні крісла колісні	3 роки – вік до 18 років; 4 роки – вік понад 18 років	1	
активні крісла колісні	3 або 5 років – вік до 18 років; 4 або 6 років – вік понад 18 років	1	
багатофункціональні крісла колісні	4 або 6 років – вік понад 18 років	1	
багатофункціональні крісла колісні для дітей з інвалідністю	3 або 5 років – вік до 18 років	1	
крісла колісні з електроприводом	6 років – вік від 7 до 18 років; 8 років – вік понад 18 років	1	
електроскутери	10 років	1	
дорожні крісла колісні	4 роки	1	
повзуни, дошки для пересування (коляски малогабаритні)	2 роки	1	

Підклас, вид виробу	Строк, на який видається виріб, років/місяців; вікова категорія	Кількість, одиниць (для взуття – пар)	Можливість отримання грошової компенсації
триколісні велосипеди	4 роки	1	
Допоміжні засоби для підйому	пожиттєво	1	
МЕБЛІ ТА ОСНАЩЕННЯ			
Меблі			
столи (робочі, приліжкові, столи-парти, стійки-парти, стійки, підставки)	5 років – вік до 18 років; 6 або 9 років – вік понад 18 років	1	
меблі для сидіння (стілці, табурети, спеціальні меблі)	3 роки	1	
ліжка	пожиттєво	1	
матраци протипролежневі	3 роки	1	
стілки шведські	пожиттєво		
Оснащення			
бруси та поручні	10 років	1	
зафіксовані поручні для схоплення та руків'я	10 років	1	
СПЕЦІАЛЬНІ ЗАСОБИ ДЛЯ СПІЛКУВАННЯ ТА ОБМІНУ ІНФОРМАЦІЄЮ			
Спеціальні засоби для орієнтування, спілкування та обміну інформацією:			
диктофони	5 років	1	+
годинники (за вибором):			
• механічні	5 років	1	+
• електронні	2 роки	1	+
мобільні телефони	5 років	1	+
світлові / вібросигналізатори «Нічна няня»	одноразово	1	+
пристрій для визначення рівня рідини	5 років	1	+
аудіоплеєри	5 років	1	

Особам з інвалідністю зі слуху, законним представникам дітей з інвалідністю зі слуху віком від семи років за заявою виплачується компенсація за планшет замість мобільного телефону (з функцією відеоспілкування) із строком п'ять років, на який видано засіб.

Особам з інвалідністю зі слуху, законним представникам дітей з інвалідністю зі слуху віком від семи років, що надали видаткову накладну (товарний / фіскальний касовий чек), який підтверджує придбання планшета замість мобільного телефону (з функцією відеоспілкування), відшкодовується вартість планшета в межах граничної ціни на мобільний телефон (з функцією відеоспілкування).

III. ДОСТУП ДО РОБОТИ ТА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Усі батьки дітей з інвалідністю рано чи пізно замислюються про те, чи зможуть їхні діти жити самостійно і яким буде це життя. Ринок послуг для підлітків з інвалідністю в царині навчання, здобуття допрофесійних компетенцій в Україні розвинений слабо.

Обираючи професію та потенційну сферу працевлаштування, молодій людині варто одразу оцінити, чи не стикнеться вона з певними перепонами у здобутті спеціальності та офіційному працевлаштуванні (наприклад, певні професії можуть не отримати схвалення медико-санітарної експертної комісії – МСЕК).

Відповідно до ст. 17 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» з метою реалізації творчих і виробничих здібностей осіб з інвалідністю та з урахуванням індивідуальних програм реабілітації їм забезпечується право працювати на підприємствах, в установах, організаціях, а також займатися підприємницькою та іншою трудовою діяльністю, яка не заборонена законом.

На практиці в українських реаліях особа з інвалідністю має кілька «варіантів»:

- офіційне ідеальне / реальне – людина оформлена та працює;
- офіційне формальне: людина з інвалідністю офіційно оформлена, бо підприємство має виконати квоти щодо працівників із інвалідністю, але насправді сидить удома, а працює хтось інший і отримує зарплатню в конверті.

Але суспільство має поставити собі за мету реальне працевлаштування людей з інвалідністю та молоді з особливими освітніми потребами.

Особу з інвалідністю оформлюють на роботу в загальному порядку. Працівник з інвалідністю подає заяву про зарахування на роботу, а крім неї такі документи:

- паспорт (інший документ, що посвідчує особу);
- трудову книжку;
- документ про освіту (за необхідності);
- копію довідки про присвоєння ідентифікаційного номера;
- копію пенсійного посвідчення;

- довідку МСЕК (про присвоєння відповідної групи інвалідності). Наразі МСЕК оформлює виписку з акту огляду за формою №157-1/о;
- індивідуальну програму реабілітації, що видається МСЕК.

У працівника з інвалідністю є право надати свою індивідуальну програму реабілітації. Це встановлено ст. 39 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». Програма зобов'язує роботодавця виділити особі з інвалідністю спеціально облаштоване робоче місце. У разі невиконання умов наявної програми Держпраці під час перевірки накладе на роботодавця штраф.

Особі з інвалідністю можуть відмовити в прийнятті на роботу, якщо її професійні якості не відповідають посаді.

Коли особу з інвалідністю направлено на роботу за рекомендаціями МСЕК, то випробувальний термін їй не встановлюється (ч. 3 ст. 26 КЗпП). Якщо ж такий працівник працевлаштовується самостійно, роботодавець може встановити йому випробувальний термін.

Згідно зі ст. 18 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» роботодавці зобов'язані виділяти та створювати робочі місця для працевлаштування осіб з інвалідністю, зокрема спеціальні робочі місця, створювати для них умови праці з урахуванням індивідуальних програм реабілітації та забезпечувати інші соціально-економічні гарантії, передбачені чинним законодавством.

Тож якщо індивідуальною програмою реабілітації створення спеціалізованого робочого місця не передбачено, роботодавець може надати особі з інвалідністю звичайне робоче місце.

Відповідно до ч. 3 ст. 17 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» відмова в укладенні трудового договору не допускається. Але роботодавець може відмовити, якщо, за висновком МСЕК, стан здоров'я працівника перешкоджає виконанню професійних обов'язків, загрожує здоров'ю та безпеці праці інших осіб або продовження трудової діяльності чи зміна її характеру й обсягу може призвести до погіршення здоров'я особи з інвалідністю.

Відповідно до чинного законодавства особам з інвалідністю надаються пільги та гарантії, зокрема:

- Особи з інвалідністю мають змогу працювати на умовах як повного, так і неповного робочого часу. Крім того, на прохання такої особи роботодавець

зобов'язаний установити неповний робочий час та створити інші пільгові умови праці (ст. 172 КЗпП).

- Особі з інвалідністю, направленій на роботу відповідно до рекомендацій МСЕК, не може бути встановлено випробування для зарахування на роботу (ч. 3 ст. 26 КЗпП).
- Понаднормова робота та робота в нічний час допускається лише за згодою особи з інвалідністю за умови, що це не суперечить медичним рекомендаціям, викладеним у довідці МСЕК (ст. 55, 63 КЗпП).
- Відповідно до ст. 6 Закону України «Про відпустки» працівникам із інвалідністю I і II груп надається щорічна основна відпустка тривалістю 30 календарних днів (далі – к. д.), а III групи – 26 к. д.

Держава в різний спосіб намагається заохотити роботодавців влаштовувати на роботу осіб із інвалідністю: від податкових пільг для роботодавців (компенсаційні виплати у розмірі єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування) до запровадження адміністративно-господарських санкцій.

У працевлаштуванні особам із інвалідністю можуть допомогти як центри зайнятості (<https://kha.dcz.gov.ua/>), так і спеціалізовані недержавні платформи для пошуку роботи для осіб з інвалідністю (<https://onequals.com.ua/>).

В Україні поки недооцінений такий вид зайнятості та професійної реалізації осіб із інвалідністю, як майстерні, які найчастіше створюють батьківські осередки чи громадські організації. Такий вид «працевлаштування» може стати найкращим варіантом для осіб, яких не можуть офіційно взяти на роботу. Також майстерні слугують осередками здобуття допрофесійних навичок, що сприятимуть надалі справжньому працевлаштуванню, яке, звісно, матиме певні особливості.

IV. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНОСТІ ГРОМАДСЬКОГО ПРОСТОРУ

Задля забезпечення інклюзивності громадського простору, крім архітектурної доступності, універсального дизайну, безумовно, вкрай потрібні людяність, емпатія, відкритість і бажання відчутти інакшість оточуючих людей з інвалідністю. Все життя родини дитини чи молодої людини з інвалідністю так чи інакше пов'язане зі ставленням інших членів суспільства у громадському транспорті / магазині / на дитячому майданчику, де хтось та й скаже: «Ваша дитина занадто гучна / хай припинить махати руками / розгойдуватися / співати!» тощо.

Інклюзивний громадський простір сприяє включенню кожної людини, забезпечує можливості рівної участі в суспільному житті та розвитку. І за кожної нагоди, у коротких розмовах та в рамках масштабних просвітницьких кампаній треба доносити суспільству, що особа з інвалідністю не лише має на це право, але й, що найголовніше, може привнести щось прекрасне у цей світ.

Звичні щоденні справи – похід до садочка чи школи, прогулянка містом із друзями на вихідних, відвідини музею чи театру – для осіб із інвалідністю сповнені перешкод через архітектурну важкодоступність громадського простору, який не враховує особливості таких людей. Але в питанні законодавчого забезпечення архітектурної доступності та впровадження універсального дизайну Україна здійснила значний поступ, що, безумовно, обнадіює.

Наступним етапом формування безбар'єрного середовища мають стати нові Державні будівельні норми (далі – ДБН) «Будинки і споруди. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення», які набрали чинності з 01.04.2019 р.

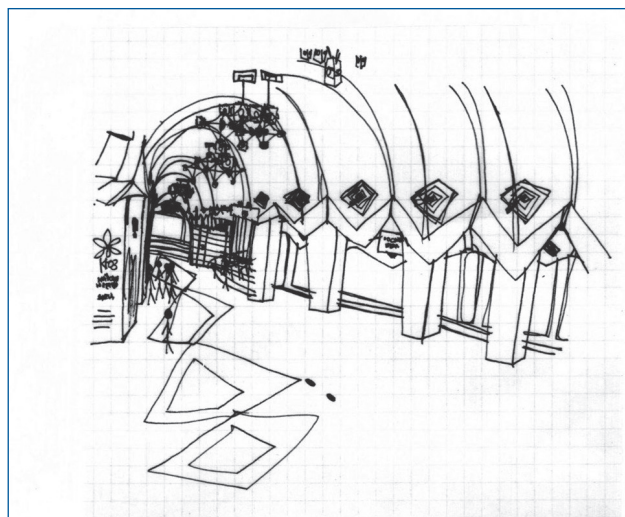
Нові норми не лише передбачають обов'язковість облаштування елементів безбар'єрності, але й містять технічні характеристики та конкретні приклади такого впровадження з урахуванням зарубіжного досвіду. Зокрема, описано проектування:

- пандусів, спеціальних підйомників та інших засобів доступності для людей з порушеннями опорно-рухового апарату;

- тактильних та візуальних елементів доступності: тактильної плитки для підлоги, інформаційних таблиць та позначень шрифтом Брайля, аудіопокажчиків для людей із порушеннями зору;
- іншого візуального інформування, дублювання важливої звукової інформації текстами, організації сурдоперекладу, використання систем звукопідсилення для людей із порушеннями слуху тощо.

ДБН «Культурно-видовищні та дозвіллієві заклади» (чинні з 01.11.2019 р.) встановлено, що частина місць у кінозалах, концертних установах, театрах, філармоніях, операх тощо обов'язково проєктуються доступними для осіб із інвалідністю.

ДБН «Вулиці та дороги населених пунктів» (чинні з 01.09.2018 р.) встановлено обов'язкове проєктування пішохідних зон із урахуванням потреб осіб із інвалідністю та маломобільних груп населення. Також у ДБН «Планування та забудова територій» (чинні з 01.10.2019 р.) розширено норми щодо обов'язкового забезпечення безбар'єрного доступу, зокрема під час проєктування житлових, громадських та ландшафтно-рекреаційних територій населених пунктів.

Михайло Івашура. «Аутизм. Харків. Метро»

ДБН «Будинки і споруди. Заклади освіти» (чинні з 01.09.2018 р.) та ДБН «Будинки і споруди. Заклади дошкільної освіти» (чинні з 01.10.2018 р.) встановлюють вимоги щодо обов'язкового облаштування інклюзивного простору для навчання дітей з інвалідністю, а також встановлення спеціальних дверей для безпечної евакуації з будівель і споруд.

За порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час проєктування та будівництва, зокрема в частині порушення вимог щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб із інвалідністю та інших маломобільних груп населення, встановлено адміністративну відповідальність.

Так, статтею 96-1 КУпАП встановлена відповідальність за порушення законодавства під час планування і забудови територій. У цьому випадку відповідальність покладається на головного архітектора проєкту, головного інженера проєкту, експерта, інших відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних зі створенням об'єктів архітектури.

Стаття 96 КУпАП встановлює відповідальність за порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил під час будівництва. Порушення вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил та затверджених проєктних рішень під час нового будівництва, реконструкції, реставрації, капітального ремонту об'єктів чи споруд тягне за собою накладення штрафу.

Органи, уповноважені розглядати справи про правопорушення у сфері містобудівної діяльності:

- виконавчі органи з питань державного архітектурно-будівельного контролю сільських, селищних, міських рад;

- структурні підрозділи з питань державного архітектурно-будівельного контролю Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій;
- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань державного архітектурно-будівельного контролю та нагляду.

У разі порушення ДБН необхідно подавати скарги на ім'я керівників зазначених органів, адже саме вони мають право від імені органів державного архітектурно-будівельного контролю накладати штрафи на порушників.

Процедура накладення штрафів визначена Порядком накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудівної діяльності, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 6 квітня 1995 р. №244 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 2 жовтня 2013 р. №735).

Інструментом ефективної взаємодії зацікавлених активних громадян із органами місцевого самоврядування задля створення зручного для всіх інклюзивного громадського простору є бюджет участі.

Бюджет участі – демократичний процес, який надає кожному жителю можливість брати участь у розподілі коштів місцевого бюджету через створення проєктів для покращення міста та / або голосування за них. Будь-який житель міста може подати проєкт, пов'язаний із покращенням життя в місті / ОТГ, взяти участь у конкурсі, перемогти в голосуванні й стежити за реалізацією проєкту в рамках бюджету.

Обґрунтувати проєкт допоможуть Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року та План заходів на 2021 і 2022 роки з реалізації Національної стратегії із створення безбар'єрного простору.

ДОДАТКИ

1. ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

- Закон України «Про дошкільну освіту»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14#Text>
 - Закон України «Про освіту»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
 - Закон України «Про повну загальну середню освіту»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
 - Закон України «Про професійну (професійно-технічну) освіту»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр#Text>
 - Закон України «Про вищу освіту»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
 - Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>
 - Кодекс законів про працю
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>
 - Закон України «Про відпустки»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр#Text>
 - Закон України «Про Державний бюджет України на 2019 рік» (з урахуванням Закону України №265-ІХ, який набрав чинності з 09.11.2019 р., щодо зміни назви бюджетної програми 2507100 на «Реабілітація дітей з інвалідністю»);
 - Постанова КМУ «Про затвердження Положення про заклад дошкільної освіти» від 12.03.2003 р. №305
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-п#Text>
 - Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» від 10.07.2019 р. №636
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/636-2019-п#Text>
 - Постанова КМУ «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти» від 10.07.2019 р. №635
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/635-2019-п#Text>
 - Постанова КМУ «Про затвердження Положення про інклюзивно-ресурсний центр» від 12.07.2017 р. №545
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/545-2017-п#Text>
 - Постанова КМУ «Про затвердження Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за само-
- стійно придбані технічні та інші засоби реабілітації, переліку таких засобів» від 05.04.2012 р. №321
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2012-п#Text>
 - Наказ МОН та МОЗ «Про затвердження Порядку комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу» від 27.03.2006 р. №240/165
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0414-06#Text>
 - Наказ МОН України «Про затвердження Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти» від 16.04.2018 р. №367
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0564-18#Text>
 - Наказ Міністерства соціальної політики «Про затвердження форм документів щодо направлення окремих категорій осіб на комплексну реабілітацію (абілітацію)» від 27.09.2018 р. №1423, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 16 жовтня 2018 р. за №1160/32612
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1160-18#Text>
 - ДБН «Будинки і споруди. Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення»
<http://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/03/DBN-V2240-2018.pdf>
 - ДБН «Культурно-видовищні та дозвілєві заклади»
https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/V2216_IB.pdf
 - ДБН «Вулиці та дороги населених пунктів»
[http://kbu.org.ua/assets/app/documents/75\(1\).1.%20ДБН%20В.2.3-5-2018%20ВУЛИЦІ%20ТА%20ДОРОГИ.pdf](http://kbu.org.ua/assets/app/documents/75(1).1.%20ДБН%20В.2.3-5-2018%20ВУЛИЦІ%20ТА%20ДОРОГИ.pdf)
 - ДБН «Планування та забудова територій»
<https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBN-B22-12-2019.pdf>
 - ДБН «Будинки і споруди. Заклади освіти»
[http://kbu.org.ua/assets/app/documents/53\(1\).1.%20ДБН%20В.2.2-3-2018%20ЗАКЛАДИ%20ОСВИТИ.pdf](http://kbu.org.ua/assets/app/documents/53(1).1.%20ДБН%20В.2.2-3-2018%20ЗАКЛАДИ%20ОСВИТИ.pdf)
 - ДБН «Будинки і споруди. Заклади дошкільної освіти»
<https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2018/06/V2241B.pdf-....pdf>

2. ЗРАЗКИ ТИПОВИХ ДОКУМЕНТІВ

Директору _____

(повне найменування закладу освіти)

(прізвище та ініціали директора)

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) заявника
чи одного з батьків дитини)

який(яка) проживає за адресою:

(адреса фактичного місця проживання)

Контактний телефон: _____

Адреса електронної поштової скриньки: _____

ЗАЯВА про зарахування до закладу освіти

Прошу зарахувати _____

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), дата народження)

до ____ класу, який(яка) фактично проживає (чи перебуває) за адресою: _____

_____, на _____ форму здобуття освіти.

Повідомляю про:

наявність права на першочергове зарахування: так/ні (потрібне підкреслити) (_____);

(назва і реквізити документа, що підтверджує проживання на території обслуговування закладу освіти)

навчання у закладі освіти рідного (усиновленого) брата/сестри: так/ні (потрібне підкреслити) _____;

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) брата/сестри)

роботу одного з батьків дитини в закладі освіти _____;

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), посада працівника закладу освіти)

навчання дитини у дошкільному підрозділі закладу освіти: так/ні (потрібне підкреслити);

потребу у додатковій постійній чи тимчасовій підтримці в освітньому процесі: так*/ні (потрібне підкреслити);

інші обставини, що є важливими для належної організації освітнього процесу _____

Підтверджую достовірність всієї інформації, зазначеної в цій заяві та у доданих до заяви документах.

Додатки:

(за переліком згідно з пунктом 4 розділу I Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 16 квітня 2018 року №367)

(дата)

(підпис)

*Зазначається лише для дітей з особливими освітніми потребами.

Директорові _____
(найменування інклюзивно-ресурсного центру)

_____ (ініціали, прізвище)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

що проживає за адресою:

ЗАЯВА

щодо проведення комплексної психолого-педагогічної оцінки розвитку особи

Прошу провести комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові особи)

дата народження _____, вік _____,
найменування, адреса закладу дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) освіти
(у разі здобуття повної загальної середньої освіти), в якому виховується/навчається особа _____

Адреса, за якою зареєстровані батьки (один з батьків) або законні представники _____

Мета проведення комплексної оцінки _____

_____ 20__ р.

_____ (підпис)

{Додаток 3 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ №617 від 22.08.2018, №765 від 21.07.2021}

(повне найменування територіального відділення Фонду
соціального захисту інвалідів)

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) заявника)

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) законного
представника / уповноваженої особи)

місце проживання (zareєстроване): _____

місце проживання/перебування (фактичне): _____

ЗАЯВА про забезпечення засобом реабілітації (виплату компенсації)

Прошу забезпечити (виплатити компенсацію) (потрібне підкреслити) _____

(найменування виробу)

Мені роз'яснено, що відповідно до Порядку забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення і виплати грошової компенсації вартості за самостійно придбані технічні та інші засоби реабілітації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 05 квітня 2012 року №321 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 року №362) (далі – Порядок):

- забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, надання послуг з післягарантійного ремонту та технічного обслуговування технічних та інших засобів реабілітації проводиться згідно з договорами, укладеними територіальним відділенням Фонду соціального захисту інвалідів з підприємством у межах відповідних бюджетних призначень, передбачених Мінсоцполітики у державному бюджеті;
- технічні та інші засоби реабілітації, строк експлуатації яких закінчився, поверненню не підлягають;
- після отримання повідомлення про формування направлення територіальним відділенням Фонду соціального захисту інвалідів я можу звернутися до підприємства із заявкою про намір забезпечення протезно-ортопедичним виробом, у тому числі ортопедичним взуттям, допоміжними засобами для особистого догляду та захисту, допоміжними засобами для особистої гігієни, допоміжними засобами для особистої рухомості, переміщення та підйому, засобами для пересування, меблями, оснащенням.

Я ознайомлений(а) із:

- переліком підприємств, до яких можна звернутися з питань забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації;
- електронним каталогом технічних та інших засобів реабілітації, якими такі підприємства забезпечують;
- механізмом забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації та отримання компенсації;
- інформацією щодо електронного кабінету особи, його функціоналу та офіційного вебсайту Мінсоцполітики;
- інформацією щодо порядку призначення та сумісності технічних та інших засобів реабілітації.

Я бажаю отримати відповідно до пункту 35 Порядку _____ крісло(а) колісне(і).

(одне, два)

Я поінформований(а) про те, що:

- можу отримати грошову компенсацію вартості за самостійно придбані технічні та інші засоби реабілітації (з переліком таких засобів мене ознайомлено);

- технічні та інші засоби реабілітації призначаються відповідно до моїх функціональних можливостей;
- у разі відсутності потреби в засобі реабілітації та у разі видачі несумісних технічних та інших засобів реабілітації я та члени моєї сім'ї зобов'язані повернути виданий мені безоплатно засіб реабілітації (у повному комплекті), строк експлуатації якого не закінчився, відповідно до наказу Міністерства соціальної політики України від 10 серпня 2018 року №1138 «Деякі питання забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю, дітей з інвалідністю та інших окремих категорій населення», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 вересня 2018 року за №1014/32466;
- право на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації припиняється в разі відміни раніше встановлених медичних показань для забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації, зняття інвалідності, втрати права на пільги, виїзду на постійне проживання за кордон, смерті;
- право на забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації призупиняється на наступний строк експлуатації у разі виявлення факту продажу, дарування або передачі до закінчення строку експлуатації виданих за кошти державного бюджету технічних та інших засобів реабілітації; неповернення засобів, що підлягають поверненню, відповідно до Переліку виданих особам з інвалідністю, дітям з інвалідністю та іншим окремим категоріям населення технічних та інших засобів реабілітації, що підлягають поверненню до структурних підрозділів з питань соціального захисту населення районних, районних у містах Києві та Севастополі держадміністрацій, виконавчих органів міських, районних у містах рад у разі смерті зазначених осіб та з інших причин, якщо строк їх експлуатації не закінчився, затвердженого наказом Міністерства соціальної політики України від 10 серпня 2018 року №1138, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 06 вересня 2018 року за №1014/32466;
- виявлення, зокрема за результатами моніторингу технічних та інших засобів реабілітації, виданих за рахунок коштів державного бюджету, факту умисних пошкодження, втрати, продажу, обміну та/або дарування технічних та інших засобів реабілітації іншій особі протягом строку, на який вони видаються, може бути також підставою для відмови в забезпеченні технічними та іншими засобами реабілітації на наступний строк;
- ремонт за рахунок коштів державного бюджету дорожнього крісла колісного, повзунів та дощок для пересування (колясок малогабаритних) проводиться не раніше ніж через рік після забезпечення ними, інших крісел колісних, допоміжних засобів для підйому, меблів та оснащення – через два роки;
- ремонт за рахунок коштів державного бюджету протезів нижніх кінцівок (для протезів гомілки-стопи, для протезів стегна-стопи та механізму колінного), якими забезпечені особи, яким відповідно до функціональних можливостей встановлено I-II ступінь, проводиться підприємством не раніше ніж через рік з дати отримання в експлуатацію, III-IV ступінь – через два роки, протезів верхніх кінцівок – через рік;
- у разі заміни комплектувальних виробів (один раз за період експлуатації) під час післягарантійного ремонту протезного виробу строк експлуатації виробу продовжується для протезів нижніх кінцівок (протезів гомілки-стопи, протезів стегна-стопи та механізму колінного), якими забезпечені особи, яким відповідно до функціональних можливостей встановлено I-II ступінь, на рік з дати видачі протезного виробу після ремонту, III-IV ступінь – на два роки, для протезів верхніх кінцівок – на рік;
- у разі несвоєчасного звернення із заявою про заміну технічного та іншого засобу реабілітації, строк експлуатації якого закінчився, новий засіб замовляється з дня подання заяви про його заміну. За період, коли я мав(ла) право на заміну технічного та іншого засобу реабілітації, проте не звернувся(лась) з відповідною заявою, новий засіб не видається;
- технічні та інші засоби реабілітації видаються разом з настановою щодо експлуатування (паспортом) і талоном на гарантійний ремонт такого виробу.
- Я даю згоду на використання моїх (та/або особи, інтереси якої я представляю) персональних даних, які буде внесено до Централізованого банку даних з проблем інвалідності з метою забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації.

До заяви додаю документи, передбачені пунктом 14 Порядку.

- 1.
- 2.
- 3.

Заяву та документи на ___ аркушах прийнято _____ 20__ р. та зареєстровано за № _____.

Додатково для розгляду заяви необхідно до _____ 20__ р. подати такі документи: _____

_____/_____ Ознайомився(лась) _____

(підпис, Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ особи,
що прийняла документи)

(підпис заявника / законного представника /
уповноваженої особи)

✍ _____(лінія відрізу) _____

Заяву та документи на ___ аркушах прийнято _____ 20__ р. та зареєстровано за № _____.

Додатково для розгляду заяви необхідно до _____ 20__ р. подати такі документи: _____

_____/_____ Ознайомився(лась) _____

(підпис, Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ особи,
що прийняла документи)

(підпис заявника / законного представника /
уповноваженої особи)

ДЛЯ НОТАТОК

ІНФОРМАЦІЯ ПРО УКЛАДАЧІВ

Харківська обласна фундація «Громадська альтернатива» – громадська організація, яка з 2005 року захищає права людини, пропагує цінності демократичного суспільства та шляхи й методи їх утілення в Україні.

Місія організації – виявляти проблеми в дотриманні прав людини, прояви дискримінації та пропонувати шляхи подолання цих негараздів.

Стратегічні цілі:

- зміцнювати механізми захисту прав дитини та прав людини;
- створювати, посилювати й підтримувати механізми впровадження інклюзії в системах освіти та культури;
- розвивати культуру прав людини;
- зміцнювати механізми захисту прав людини та прав груп, уразливих до дискримінації, зокрема шляхом формування в бізнесу відповідних зобов'язань, та підвищувати авторитет правосуддя.

Стратегічні пріоритети:

- протидія дискримінації та популяризація інклюзії;
- права дитини;
- освіта з прав людини;
- бізнес і права людини;
- справедливе правосуддя.

Контакти:

ХОФ «Громадська альтернатива»

Адреса: 72/48, проспект Науки, Харків, 61103

Тел.: +38 (050) 402 34 56

E-mail: public.alternative@gmail.com

Соціальні мережі: [facebook.com/PublicAlternative](https://www.facebook.com/PublicAlternative)

Вебсайт: <https://publicalternative.com.ua/>

Фестиваль «ІнклюзіОН» – масштабна ініціатива ХОФ «Громадська альтернатива» та партнерських організацій. Фестиваль шостий рік поспіль привертає увагу до питання впровадження інклюзії в публічних просторах Харкова та області.

Метою фестивалю є активізація місцевої громади, державних інституцій та бізнесу у розв'язанні проблем безбар'єрності міського середовища, формування культури інклюзивного спілкування, обмін досвідом та сприяння розвитку інклюзивних ініціатив у місті Харкові та в Україні. Це низка подій інформаційно-просвітницького характеру, які тривають 7–10 днів у вересні.

Фестиваль слугує майданчиком для обговорення викликів, пошуку спільних рішень щодо проблем із розвитком інклюзії та демонстрації найкращих напрацювань у цій сфері. Одним зі стратегічних напрямів роботи фестивалю є інклюзія в культурі.

<https://www.facebook.com/Inclusion.Fest.Kharkiv/>

Фонд імені Фрідріха Еберта – найдавніший політичний фонд Німеччини, який розвиває соціал-демократичні традиції з моменту свого заснування 1925 року. Фонд співпрацює з партнерами в Україні та Білорусі задля поступу на шляху системних перетворень в економічній, політичній та соціальній сферах на основі демократичних принципів та на засадах соціально орієнтованої ринкової економіки. Фонд виходить із позиції, що успіх трансформаційних процесів в Україні, утвердження тут сталої демократії та дієвої правової й соціальної держави стане потужним взірцем і спонукою для всіх країн Східної Європи. У своїй роботі в Україні Фонд імені Фрідріха Еберта фокусується на чотирьох основних напрямках, які мають впроваджувати цінності соціальної демократії в український суспільно-політичний контекст: зниження соціальної нерівності; запровадження сталої економічної політики; зміцнення демократичної правової держави; розвиток принципу кооперативної безпеки в Європі. З 2019 року Фонд імені Фрідріха Еберта в Україні в рамках проектної діяльності співпрацює з організаторами фестивалю «ІнклюзіОН».

АВТОРИ ТА АВТОРКИ:

Катерина Дайнеко – юристка фундації, експертка з прав людини та інклюзії

Наталія Івашура – засновниця Громадської організації «Особлива майстерня – Мистецтво для аутизму»

Ігор Шрамко – директор Харківської асоціації незрячих юристів, експерт з прав людей з інвалідністю

Марія Ясеновська – президентка ХОФ «Громадська альтернатива»

КОНСУЛЬТАНТКИ:

Марія Чупініна – голова благодійної організації «Добро Так»

Людмила Павленко – багаторазова призерка паралімпійських ігор, аспірантка Харківської державної академії фізичної культури, мати двох дітей

РЕДАКТОРКА:

Олена Зіненко – експертка із медіакомунікацій, координаторка проєктів ХОФ «Громадська альтернатива»

ІЛЮСТРАЦІЇ:

роботи фотохудожниць, що були представлені на виставці «Невидимі», організованої благодійною організацією «Добро Так»

графічні роботи Михайла Івашури із серії «Аутизм. Харків. Метро», надані Наталією Івашурою

КОНТАКТИ:

Представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні

Марсель Рьотіг | Директор Представництва Фонду в Україні
вул. Пушкінська, 34, м. Київ, 01004, Україна
Тел.: +38-044-234-00-38 | Факс: +38-044-451-40-31

Всі тексти доступні на веб-сайті:
<http://www.fes.kiev.ua>

Замовлення / контакти:
mail@fes.kiev.ua

Комерційне використання всіх публікацій та інших матеріалів, виданих Фондом ім. Фрідріха Еберта (ФФЕ), не дозволяється без письмового дозволу ФФЕ.

Погляди, висловлені в цій публікації, необов'язково відображають погляди Фонду ім. Фрідріха Еберта (або організацій, де працюють автори).

Це видання друкується на папері, отриманому з лісового господарства сталого ведення.

ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ З ІНВАЛІДНІСТЮ: РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ БАТЬКІВ

Для забезпечення дитині з особливими освітніми потребами необхідних умов під час ЗНО слід під час реєстрації на сайті Українського центру оцінювання якості освіти разом із іншими реєстраційними документами надати відповідний медичний висновок чи надіслати його до відповідного регіонального центру оцінювання якості освіти. Заповнюючи реєстраційну картку, слід вказати на необхідність створення особливих умов.

У працівника з інвалідністю є право надати свою індивідуальну програму реабілітації. Програма зобов'язує роботодавця забезпечити такого/у працівника/цю спеціально облаштованим робочим місцем.

Нові ДБН містять технічні характеристики та конкретні приклади облаштування елементів безбар'єрності, зокрема проєктування пандусів, спеціальних підйомників та інших засобів доступності для людей з порушеннями опорно-рухового апарату, тактильних та візуальних елементів доступності, дублювання важливої звукової інформації текстами, організації сурдоперекладу, використання систем звукопідсилення для людей із порушеннями слуху.